

Федорова Олена Анатоліївна,
викладач дисциплін «судова
медицина» та «судова психіатрія»
кафедри правознавства приватного
вищого навчального закладу
«Фінансово-правовий коледж»,
кандидат медичних наук,

Федорова Сніжана Василівна,
студентка юридичного факультету
приватного вищого навчального
закладу «Фінансово-правовий
коледж»

НЕОБХІДНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО ПИТАНЬ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИПАДКАХ ПЕДОФІЛІЇ

Влітку 2019 року соцмережі сколихнули відомості про майже чи не щоденні випадки гвалтувань та розпусних дій щодо малолітніх осіб. Тому, актуальність теми обумовлена прицілним інтересом юридичної спільноти та суспільства загалом до цієї проблеми. Однак, судово-медична та судово-психіатрична, а також й юридична практика свідчать, що не лише більшість пересічних громадян, а й фахівців неправильно вживають термін та поняття «педофілії». Щойно з'являються відомості про будь-який статевий злочин щодо дитини, як деякі юристи-коментатори зі ЗМІ та соцмереж починають говорити про таке явище, як «педофілія», забуваючи при цьому, що в кримінальному праві виокремлюються лише поняття «згвалтування» та «розпусні дії», а поняття «педофілія» та «ефебофілія» у кримінальному та кримінально-процесуальному кодексах України взагалі не існує.

За даними міжнародних досліджень, поширеність істинної педофільної переваги сягає лише 1% та може сягати до 5% серед чоловіків з усієї популяції людей» [1]. До того ж, не кожен педофіл вчиняє злочини щодо дітей! Тому, в теорії судово-експертної діяльності в випадку статевих злочинів щодо дітей, слід пам'ятати, що «педофілія», згідно судово-психіатричних та судово-медичних даних – патологічний розлад статевої переваги (МКХ-10: F64.9), при якому у педофіла розвивається статевий потяг до дітей, які не досягли статевої зрілості[2, с.159]. При цьому мається на увазі не юридичне поняття статевої зрілості, а відсутність виражених вторинних статевих ознак у конкретної дитини. Також слід згадати, що в справжнього педофіла ця вада має переважно вроджене походження, і лише у виключних випадках – набуте. Ці ствердження підтверджуються новітніми науковими даними про те, що у осіб, які страждають на справжню педофілію,

виявлено структурну мозкову аномалію, що полягає у недостатності нормального об'єму білої речовини головного мозку в лобних та тім'яних частках головного мозку, зменшенні мигдалевидних тіл, тощо. Отже, стає вочевидь, що патологічний статевий розлад у педофілів щодо дітей має конкретну об'єктивну причину і не тимчасовий, а постійний перебіг.

Наступний важливий факт стосовно педофілів полягає в тому, що його потяг, зазвичай спонукає педофіла не до узвичаєних статевих стосунків з дитиною за згодою чи з застосуванням сили, а до розпусних дій: роздягання, розглядання, доторкання статевих органів дитини, мастурбація в присутності малолітньої особи тощо. Тому, для об'єктивно проведеного процесу досудового розслідування та судового розгляду, а також для адекватного визначення кримінального покарання звинуваченого за статевий злочин щодо малолітньої чи неповнолітньої особи, важливо чітко розмежовувати поняття про справжню педофілію та ефебофілію, про розпусні дії та згвалтування.

Оскільки об'єктом розпусних дій найчастіше є дитина дошкільного чи раннього шкільного віку (коли мається на увазі розмежування педофілії чи іншого статевого злочину), слід пам'ятати й кілька важливих практичних моментів.

1. Дитина може не розуміти суть дій, скоєних щодо неї.

2. Малолітня жертва злочину може нафантазувати статевий злочин, якого насправді не відбувалось.

А, оскільки, «приписи ст.ст. 226, 227, 354 КПК України не враховують вікових властивостей дитини, розуміння яких може суттєво впливати на диференціацію тривалості допиту, стиль побудови комунікативної взаємодії з дитиною», то, через це, необхідно проводити опитування в присутності дорослих (батьків, опікунів, психологів)[3, с.9].

1. Розмови та згадки про обставини злочину є для дитини травмуючим фактором, тому, згідно міжнародної практики, вони повинні обмежуватись однократним вербальним контактом з потерпілою дитиною за допомогою методики «зеленої кімнати»[4, с. 296].

2. Оскільки проведення експертизи і досудового розслідування, та й судовий розгляд потребують в таких випадках участі багатьох фахівців, в кожному випадку, стосовно конкретної дитини, повинен застосовуватись комплексний підхід спеціалістів до вирішення основних питань розслідування.

З огляду на це, при проведенні досудового розслідування слід обов'язково залучати ще таких спеціалістів, як судових медиків та судових психіатрів, дитячих та медичних психологів, психологів з девіантної поведінки та сексопатологів.

І якщо, згідно з висновками даних спеціалістів, в випадку справжньої педофілії будуть встановлені розбещувальні дії, вчинені щодо малолітньої особи, то винний (через те, що дійсно має психічний розлад), повинен засуджуватись до примусового лікування. Однак, з огляду на природу самої

педофілії (відсутність певної частини речовини головного мозку), наразі, лікування полягає лише в пригніченні статевого потягу взагалі.

Якщо ж, буде встановлено, що розбещувальні дії вчиняв психічно «здоровий» злочинець, відповідно до нових змін КК України, він повинен отримати покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років. Якщо ж, фахівцями буде встановлено, що до малолітньої дитини насправді було застосовано вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в її тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (згвалтування), то, по-перше, слід буде встановити, чи міг насправді звинувачений бути педофілом, і якщо – ні, то по-друге, міри кримінальної відповідальності мають бути змінені на позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років[5].

За словами одного з науковців, у тих випадках, коли кримінальну справу було доведено до суду, у переважній більшості особи, що вчиняли розпусні дії, були засуджені до умовного терміну покарання [6, с.6]. При цьому, автор, на жаль, не провів розмежування даних осіб на педофілів та не педофілів. Отже, стає вочевидь, що для уникнення юридичної плутанини, без висновків вказаних спеціалістів неможливо провести розслідування об'єктивно та повною мірою.

Таким чином, впливає, що лише комплексний підхід до проведення досудового розслідування та судового розгляду в випадку конкретного статевих злочинів стосовно дитини зможе встановити чітку диференціацію самого виду злочину, а відповідно до цього й призначити необхідні міри кримінальної відповідальності. Крім цього, пропонуємо внести чітке визначення цих понять у юридичну теорію та практику.

Список використаних джерел

1. Сокурєнко Є.. Чи допоможе хімічна кастрація педофілів боротися зі статевими злочинами проти дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zmina.info/articles/chi_dopomozhe_khimichna_kastracija_pedofiliv_borotisia_zi_statevimi_zlochinami_proti_ditej/
2. Левенець І. В. Судова психіатрія: навч. посіб. /Тернопіль: Тернопіль. акад.народ. госп-ва. Економічна думка. 2005. 275 с.
3. Арефіна Н. М. Психологічні аспекти оцінки показів дитини у кримінальному провадженні. Природа обману та фантазії. *Теорія і практика судової експертизи* : матеріали круглого столу (Київ, 12 трав. 2016 р.). Київ: НАВС, ННПФЕКП, 2016. С. 9-11.
4. Федорова О. А., Бондаровська В. М., Юр Ю. Шляхи практичного вирішення деяких проблемних аспектів експертної практики при роботі з неповнолітніми. *Проблемні аспекти експертної практики* : матеріали круглого столу (Київ, 4 груд. 2014 р.). Київ: НАВС, ННПФЕКП, 2014. С. 295-297.

5. Розділ IV. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (ст.152-156). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mego.info/матеріал/розділ-iv-злочини-проти-статевої-свободи-та-статевої-недоторканості-особи-ст152-156>

6. Авраменко С. М. Використання міжнародного досвіду у боротьбі з розбещенням неповнолітніх. *Сучасний стан криміналістичного забезпечення досудового розслідування: матеріали круглого столу* (Київ, 20 квіт. 2017 р.): Київ: НАВС, ННПФЕКП, 2017. С. 5-7.

Фесенко Олена Сергіївна,

старший судовий експерт сектору економічних досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності Запорізького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЩОДО НАРАХУВАННЯ ТА ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Оплата праці є основним джерелом доходів працівників, адже її величина значною мірою характеризує рівень добробуту всіх членів суспільства. Правильна організація оплати праці зацікавлює працівників підвищувати ефективність виробництва. Тобто, одним із головних стимулюючих факторів трудової діяльності робітників в Україні та одним із основних показників оцінки ефективності роботи підприємства є заробітна плата.

Оплата праці в Україні регулюється Конституцією України [1], Законом України «Про оплату праці» [2], Кодексом законів про працю України [3], Податковим кодексом України [4] та низкою інших нормативно-правових актів.

Так, заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства, установи, організації і максимальним розміром не обмежується (згідно норм статті 1 Закону України «Про оплату праці» та статті 94 Кодексу законів про працю України) [2, 3].

Відповідно до статті 2 Закону України «Про оплату праці», до